

การพัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
เพื่อการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา :
กรณีศึกษาหมู่บ้านลานดอกไม้ จังหวัด
กำแพงเพชร

Quality Development of One Tambon
One Product for Intellectual Property
Registration: A Case Study of Landokmai

พัจนภา เพชรรัตน์¹

Phatchanapha Phetcharat

อรัญญารัตน์ ศรีสุพัฒนะกุล²

Aranyarat Srisuphatthanakul

กรรณิกา อุสสาสาร³

Kanika Ussasarn

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานวิเคราะห์คุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และเพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านลานดอกไม้ จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา การรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก

¹ อาจารย์, สาขานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² อาจารย์, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

กำแพงเพชร

³ อาจารย์, สาขาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

กำแพงเพชร

และการสนทนากลุ่มย่อย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ผู้นำชุมชน และตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ผลการศึกษาพบว่า สินค้าของกลุ่มมีคุณภาพดีและเป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อ แต่มีปัญหา คือ ไม่สามารถควบคุมปริมาณและมาตรฐานการผลิตสินค้าได้ เพราะต้องขึ้นอยู่กับความสามารถในการผลิตของสมาชิกกลุ่ม การพัฒนาคุณภาพสินค้าของกลุ่มมาจากการเรียนรู้ด้วยตนเองและการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชนและหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มได้สร้างตราสินค้าและดำเนินการจดทะเบียนชื่อทางการค้า คือ “ประภารวี” ทำให้กลุ่มได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น สินค้าของกลุ่มเป็นที่รู้จักของลูกค้ารายใหม่ทั้งในและต่างประเทศมากขึ้นส่งผลให้กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์, การพัฒนาคุณภาพ, การขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

Abstract

This research aims to; study based data and analyze the quality of One Tambon One Product and study a qualitative development of the product for intellectual property registration. Data were collected by document study, in-depth interview, and focus group discussion. Sampling were the members of the One Tambon One Product, head of community, and relevant government agencies. The findings showed that the group's products were good quality and were accepted by consumers. They could not; however, conduct production volume and its standard which depended on a capability of production of the members. Product's quality development has been increased through self-learning of the members; also it was supported by both private sector and government agencies. The group members created the logo and trade name "Praparevee" which motivated them on diverse products. Products; therefore, were more well-known of new

consumers both in domestic and international market and impacted on higher income of the members.

Keywords: One Tambon One Product, Quality Development, Intellectual Property Registration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เน้นเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มุ่งพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งเมื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนารายภาค เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กระจายอย่างทั่วถึง ภาคเหนือถูกกำหนดให้เป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง โดยจะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและความยั่งยืน มีธุรกิจบริการต่อเนื่องกับการท่องเที่ยว บริการ สุขภาพ และการศึกษาที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง (สำนักงานจังหวัดกำแพงเพชร, 2560, หน้า 97)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital) และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาเป็นทุนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ โดยในแต่ละชุมชนท้องถิ่นมีความแตกต่างหลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ซึ่งหน่วยงานภาครัฐของไทยได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนสร้างสรรค์สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ขึ้นบนหลักการพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล 2) การพึ่งตนเอง และ 3) การคิดอย่างสร้างสรรค์และการสร้างทรัพยากรมนุษย์ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมพัฒนาชุมชน, 2546, หน้า 5) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจคือ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ทำให้คนในชุมชนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการขายสินค้า ในขณะที่เดียวกันยังส่งผลด้านสังคมคือ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เป็นการเสริมสร้างความรักความสามัคคีขึ้นผ่าน

กระบวนการการทำงานร่วมกัน การผลิตสินค้าหนึ่งผลิตหนึ่งตำบลยังเป็นการช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กันไปด้วย

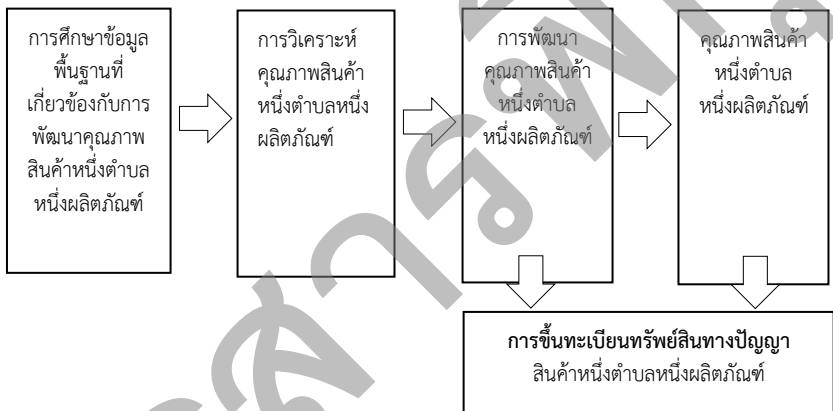
หมู่บ้านลานดอกไม้ ตำบลลานดอกไม้ตัก อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกำแพงเพชร เป็นชุมชนหนึ่งที่ใช้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ คือ สินค้าประดิษฐ์จากเปลือกข้าวโพด โดยภายในชุมชนมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกข้าวโพดเพื่อนำมาจำหน่ายให้กับชาวบ้านทั้งที่เป็นวัยแรงงานและวัยผู้สูงอายุ ในการนำเอาเปลือกข้าวโพดมาสร้างสรรค์เป็นชิ้นผลงานที่มีมูลค่า อาทิ กระถาง บุหงารำไป นาฬิกา กรอบรูป แว่นตาสี ซึ่งเป็สินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะเจาะจง อีกทั้งในปัจจุบัน กลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หมู่บ้านลานดอกไม้ได้มีการพัฒนาสินค้าให้มีความหลากหลายและเพิ่มมูลค่ามากยิ่งขึ้น เช่น ชุดแต่งงานจากเปลือกข้าวโพด

อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ยังมีน้อย หากแต่การขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิตามกฎหมายซึ่งได้มีการกำหนดขึ้นอันเกี่ยวกับผลผลิตจากปัญญามนุษย์ (ไชยยศ เหมะรัชตะ, 2560, หน้า 8) จึงช่วยให้ผู้ที่คิดค้นผลงานได้รับความเป็นธรรม หากมีผู้ประกอบการรายอื่นต้องการนำไปใช้ ต้องมีการขออนุญาตและจ่ายค่าผลงานให้แก่ผู้คิดค้น ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยคุ้มครองสิทธิให้แก่เจ้าของผลงานที่เป็นผู้คิดและกลั่นกรองออกมาจนเป็นผลงานที่หลายคนต้องการจากการบันทึกและนำขึ้นทะเบียนในระบบเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันว่าใครคือเจ้าของผลงานตัวจริงทำให้ไม่ถูกขโมยความคิดไปอย่างง่ายดาย นอกจากนี้ การขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญหายังช่วยให้เจ้าของผลงานมีแรงและกำลังใจในการทำงานและผลิตผลงานที่มีคุณค่า ออกมาอีก นอกจากนี้ สินค้าหนึ่งผลิตหนึ่งตำบลยังสามารถพิจารณาในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนได้อีกด้วย ดังนั้น การศึกษาวิจัยนี้คณะผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งผลิตหนึ่งตำบลของหมู่บ้านลานดอกไม้ อันจะนำไปสู่การขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์คุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านลานดอกไม้ จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านลานดอกไม้ จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หมู่บ้านลานดอกไม้
2. ผู้นำชุมชนหมู่บ้านลานดอกไม้
3. เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลลานดอกไม้ตก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การศึกษาเอกสาร การสนทนากลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์คุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านลานดอกไม้ จังหวัดกำแพงเพชร

ขั้นตอนนี้ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ผู้นำชุมชน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ได้แก่ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จำนวน 6 คน ผู้นำชุมชน 2 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐจำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย โดยการใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ได้แก่ ตำรา เอกสาร วารสาร บทความ รายงาน ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
2. การพัฒนากรอบแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผ่านประเมินเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน
3. การจัดทำหนังสือนัดหมายเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นทรัพยากร การรวมกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
4. การจัดทำหนังสือนัดหมายเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อขอความอนุเคราะห์ร่วมการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ

พัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อวิเคราะห์คุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านลานดอกไม้

5. การสรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการพัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านลานดอกไม้ จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

ในขั้นตอนนี้ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ผู้นำชุมชน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ได้แก่ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จำนวน 6 คน ผู้นำชุมชน 2 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐจำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การสนทนากลุ่มย่อย โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. การนำข้อเสนอแนะที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดกิจกรรมและการดำเนินการพัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
2. การประเมินคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ร่วมกัน โดยการระดมสมองและการสนทนากลุ่มย่อยของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านลานดอกไม้ จังหวัดกำแพงเพชร

ในขั้นตอนนี้ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ผู้นำชุมชน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จำนวน 6 คน ผู้นำชุมชน 2 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐจำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การสนทนากลุ่มย่อย โดยใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การทำตราสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้ผลิตสินค้า
2. การเสนอขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
3. การสรุปผลการพัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา โดยการสนทนากลุ่มย่อย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่ออธิบายสิ่งที่ศึกษาให้เชื่อมโยงเข้าด้วยกันระหว่างแนวคิดและปรากฏการณ์ เพื่อการจัดจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ การตีความในมิติต่างๆ และการนำไปสู่ข้อสรุปของการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานและการวิเคราะห์คุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านลานดอกไม้ จังหวัดกำแพงเพชร

พื้นที่ของหมู่บ้านลานดอกไม้เป็นพื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่มันสำปะหลัง ไร่ข้าวโพด หลังจากเก็บข้าวโพดส่งขายต้องมีรถเกะเปลือยกออกทิ้ง คนในชุมชนเห็นว่าน่าจะนำเปลือกข้าวโพดมาประดิษฐ์เป็นสินค้าเพื่อสร้างรายได้อีกทาง จึงเกิดการรวมตัวกันของกลุ่มแม่บ้านหลายๆ จำนวนหลายกลุ่ม ในการประดิษฐ์กระทงจากเปลือกข้าวโพด ต่อมาประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มอีกประมาณ 9 คน เห็นว่าเปลือกข้าวโพดน่าจะนำมาประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายรูปแบบเพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางทางการตลาดและเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น โดยมีการทดลองนำเปลือกข้าวโพดมาทำเป็นของประดับตกแต่ง ของชำร่วย ของที่ระลึก เช่น บูหงารำไป กรอบรูป นาฬิกา ดอกไม้ โคมไฟ ปลายาร์พ เรือสุพรรณหงส์ สร้อยคอ และพัฒนาลวดลายรูปแบบกระทงให้มีความแตกต่างจากเดิม ซึ่งกลุ่มได้นำสินค้า

บางส่วนไปจัดแสดงสินค้าในงานต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงทำให้สินค้าได้รับความนิยมทำรายได้เป็นที่รู้จัก

รูปที่ 2 สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ บ้านลานดอกไม้

ในเวลาต่อมา คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้เริ่มหันมาปลูกข้าวโพดเพิ่มมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำเปลือกข้าวโพดมาประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่วนฝักข้าวโพดส่งขายเป็นอาหารสัตว์ ทั้งนี้ แต่เดิมเปลือกข้าวโพดที่นำมาใช้ทำผลิตภัณฑ์เป็นเปลือกข้าวโพดจากพันธุ์ที่ไม่ทนทาน สมาชิกกลุ่มจึงได้ร่วมกันหาพันธุ์ข้าวโพดที่มีเปลือกแข็งแรงทนทานมีการทดลองปลูกข้าวโพดเริ่มแรกพันธุ์ที่ทางกลุ่มใช้สร้างผลิตภัณฑ์ คือ เปลือกข้าวโพดพันธุ์ 984 ระยะเวลาต่อมาใช้เปลือกข้าวโพดพันธุ์ 339 และในปัจจุบันนี้ใช้เปลือกข้าวโพดพันธุ์ 777 เนื่องจากเปลือกข้าวโพดพันธุ์นี้ มีลักษณะผิวขาว เงามัน สวยงาม ซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจมากขึ้น และทำให้กลุ่มมีรายได้หลักจากการขายบุหร่านไปและชิ้นส่วนกระถางเปลือกข้าวโพด รายได้เฉลี่ย 5,600 - 8,000 บาทต่อคนต่อเดือน

จากการประเมินคุณภาพสินค้า พบว่า สินค้าของกลุ่มมีคุณภาพดีและเป็นที่ยอมรับของตลาด แต่การผลิตสินค้าเป็นงานที่ถูกผลิตจากสมาชิกที่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ทำให้บางครั้งการควบคุมมาตรฐานของสินค้าทำได้ยาก เช่น

ขนาด สี สัน ปริมาณการผลิตซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการผลิตของแต่ละบุคคล ในขณะที่เดียวกันปัญหาการผลิตสินค้าของกลุ่มคือ การถูกลอกเลียนรูปแบบสินค้า โดยมีชุมชนหลายพื้นที่ในหลายจังหวัด เช่น พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี เริ่มผลิตกระถางจากเปลือกข้าวโพดที่มีลักษณะรูปร่างและสีสันที่คล้ายคลึงกัน

การพัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านลานดอกไม้ จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

จากการดำเนินงานวิจัยพบว่ากลุ่มมีการพัฒนาคุณภาพสินค้า ดังนี้

1) การเรียนรู้ด้วยตนเองของกลุ่ม

บทบาทของผู้นำกลุ่มพยายามพัฒนาสินค้าให้มีรูปแบบใหม่ๆ เพื่อเปิดตลาดสินค้า ที่มาจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเอง เช่น จากเว็บไซต์ แล้วนำมาทดลองผลิตสินค้า ซึ่งต้องอาศัยการลองผิดลองถูกในการปรับปรุงการผลิตให้สามารถทำได้ง่าย เช่น การประดิษฐ์ตุ๊กตาเรียงระบำที่ต้องทดลองใช้วัสดุที่แตกต่างกันในการทำโครงสร้าง จากเดิมที่ใช้ไม้แล้วประสบปัญหาไม่สามารถตัดให้มีรูปร่างตามที่ต้องการได้ จึงเปลี่ยนมาใช้วัสดุจากเหล็กเส้นเล็กที่มาตัดได้ง่าย และมีความคงทนมากกว่า

2) การหนุนเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานภาคเอกชน

ผู้รับซื้อสินค้าของกลุ่มเป็นผู้ให้คำแนะนำในเรื่องการออกแบบสินค้า เช่น ขนาดสินค้าควรมีขนาดเล็ก กะทัดรัดเพื่อให้สามารถนำไปบรรจุภัณฑ์เป็นของที่ระลึกและนำไปจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งสามารถนำกลับไปได้ง่ายและสะดวกต่อการเดินทาง

หน่วยงานของภาครัฐ

หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสินค้าของกลุ่ม ได้แก่

(1) อุตสาหกรรมจังหวัด มีบทบาทในการเปิดช่องทางทางการค้าให้กับกลุ่มทั้งตลาดภายในประเทศ เช่น การตั้งร้านแสดงสินค้าของกรมอุตสาหกรรม และตลาดต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น อังกฤษ ลาว (เวียงจันทน์) จีน (สิบสองปันนา)

(2) องค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทในการประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่ข้อมูลในเว็บไซต์ของหน่วยงาน ทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

(3) หน่วยงาน การศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีบทบาทในการผลิตสินค้าโดยการใช้วัสดุให้คุ้มค่า ในขณะที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีบทบาทในการรับสินค้าของกลุ่มไปจำหน่ายให้กับนักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัย รวมถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะในเรื่องสีสันทองผลิตภัณฑ์ที่ต้องออกแบบให้ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นมากขึ้น เช่น การใช้สีโทนอ่อนแทนที่ใช้โทนสีที่ดูฉูดฉาด

(4) พาณิชยจังหวัดกำแพงเพชร มีบทบาทในการให้ความรู้การสร้างความตราสินค้าของกลุ่มเพื่อให้สินค้าเป็นที่จดจำของผู้ซื้อสินค้า ทั้งนี้ ในกระบวนการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ทำหน้าที่ในการให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการมีตราสินค้าที่มีผลต่อการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยคณะผู้วิจัยได้ร่วมกับสมาชิกกลุ่มพัฒนาตราสินค้าของกลุ่มภายใต้ชื่อ “ประภารวี” (Pawaravee) และพาณิชยจังหวัดเป็นให้ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการจดทะเบียนตราสินค้า

ผลของการพัฒนาคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านลานดอกไม้ จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

การมีตราสินค้า “ประภารวี” ส่งผลทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักของผู้ซื้อมากขึ้น เพราะตราสินค้าเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ซื้อสามารถรับรู้เกี่ยวกับสินค้าว่า ภายใต้ตราสินค้านี้เป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์ เป็นสินค้าที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีความแปลกใหม่ ซึ่งมีความแตกต่างจากสินค้าของกลุ่มอื่น สามารถจำหน่ายได้ทั้งในและต่างประเทศ ส่งผลทำให้กลุ่มมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกัน การมีตราสินค้ายังส่งผลให้ผู้ผลิตรายอื่นไม่สามารถใช้ชื่อตราสินค้า “ประภารวี” ได้ ซึ่งเป็นการสร้างชื่อเฉพาะให้กับสินค้าของกลุ่ม

มากไปกว่านั้น การมีตราสินค้ายังสามารถนำไปสู่การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และ/หรือการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาต่อไปได้ในอนาคต

ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพสินค้าของกลุ่มที่ประสบความสำเร็จนั้น เป็นผลมาจากการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ที่มีองค์ความรู้ที่แตกต่างกันหลากหลายทำให้กลุ่มสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ซึ่งหากกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์อื่นต้องการจะพัฒนาคุณภาพสินค้าของตนเอง จึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการดึงเอาทรัพยากรของแต่ละหน่วยงานมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การอภิปรายผล

การผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ บ้านลานดอกไม้ ตำบลลานดอกไม้ อำเภอมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่ประดิษฐ์จากเปลือกข้าวโพดมีคุณภาพดีและเป็นที่ยอมรับของตลาด แต่การผลิตสินค้าเป็นงานที่ถูกผลิตจากสมาชิกที่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ทำให้บางครั้งการควบคุมมาตรฐานของสินค้าทำได้ยาก เช่น ขนาด สี สัน ปริมาณการผลิตซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถ ศักยภาพ ความรู้ความเข้าใจและภาวะทางจิตใจที่ส่งผลต่อการผลิตของแต่ละบุคคล ในการศึกษาของพาขวัญ ทองรักษ์ และคณะ (2560) ที่พบว่าสมาชิกในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตและควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ ซึ่งหากต้องการผลิตจำหน่ายในเชิงพาณิชย์จำเป็นต้องผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน ในขณะที่เดียวกันปัญหาการผลิตสินค้าของกลุ่มคือการถูกคัดลอกสินค้าจากแหล่งผลิตอื่น กล่าวคือ มีชุมชนหลายพื้นที่ในหลายจังหวัด เช่น พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี เริ่มผลิตกระหนงจากเปลือกข้าวโพดจำหน่ายเช่นเดียวกัน และในงานศึกษาของกรรณิการ์ สายเทพ และพิชญา พิทยะ (2560) ที่พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ อำเภอมะเข จังหวัดลำปาง มีปัญหาในการกำหนดมาตรฐานสินค้าและการควบคุมระบบการผลิตให้มีความสม่ำเสมอ และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีความเหมือนกันกับผลิตภัณฑ์อีกหลายกลุ่มทำให้เกิดการแข่งขันที่สูง ซึ่งกลุ่มควรต้องได้รับการส่งเสริมให้มีการ

จดลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตรเพื่อป้องกันการทำซ้ำและการลอกเลียนแบบ (ทิชากร เกสรบัว, 2556)

ความสำเร็จของกลุ่มผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ บ้านลานดอกไม้ เป็นผลมาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีบทบาทของผู้นำกลุ่ม และการได้รับการหนุนเสริมของหน่วยงานต่างๆ อันประกอบด้วยหน่วยงานภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐทั้งองค์กรราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา เช่นเดียวกับงานศึกษาของ อภิชาติ ใจอารีย์ (2559) ซึ่งพบว่าความสำเร็จของการการจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืนมีปัจจัยมาจากการที่ชุมชนมีบทบาทหลักโดยการมีผู้นำที่มีศักยภาพและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ประกอบกับการได้รับการสนับสนุนและการยอมรับจากหน่วยงานภายนอก และวีระพล ทองมา และคณะ (2557) ซึ่งพบว่าการจัดการทรัพยากรต่างๆ ของชุมชนให้เป็นผลผลิต OTOP เพื่อการท่องเที่ยว โดยชุมชนนั้นไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ถ้าขาดซึ่งความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้บทบาทและภาระหน้าที่ของตนเองหรือหน่วยงานและประสานสัมพันธ์เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

การมีตราสินค้า “ประภารวี” ส่งผลทำให้สินค้าของกลุ่มเป็นที่รู้จักของผู้ซื้อมากขึ้น เพราะตราสินค้าเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ซื้อสามารถรับรู้เกี่ยวกับสินค้าว่า ภายใต้ตราสินค้านี้เป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์ เป็นสินค้าที่ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีความแปลกใหม่ ซึ่งมีความแตกต่างจากสินค้าของกลุ่มอื่น สอดคล้องกับข้อเสนอของ Duncan (2002) ที่ระบุว่า การที่ผู้ผลิตแสดงตราสินค้าทำให้ผู้บริโภคจดจำผลิตภัณฑ์ และสามารถแยกแยะความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งให้กับผู้บริโภค นอกจากนี้ การมีตราสินค้ายังส่งผลให้ผู้ผลิตรายอื่นไม่สามารถใช้ชื่อตราสินค้า “ประภารวี” ได้ ซึ่งเป็นการสร้างชื่อเฉพาะให้กับสินค้าของกลุ่มมากไปกว่านั้น การมีตราสินค้ายังสามารถนำไปสู่การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาต่อไปได้ในอนาคต Keller (2003) ยังเสนอว่าประโยชน์ของตราสินค้า เป็นสิ่งที่

มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้ผลิตสินค้าและผู้ซื้อ กล่าวคือ หากผู้ผลิตมีตราสินค้าที่ได้รับการจดทะเบียนตราสินค้าจะมีสิทธิได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย (Legal Protection) สำหรับคุณลักษณะหรือคุณสมบัติพิเศษต่างๆ ของสินค้า เพื่อไม่ให้ผู้อื่นทำการลอกเลียนแบบหรือนำเอาตราสินค้าไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตได้ ทั้งนี้ตราสินค้าเปรียบเสมือนสัญญาที่ผู้ผลิตมอบแก่ผู้ซื้อ ทำให้ผู้ซื้อมีความมั่นใจที่จะเลือกซื้อหรือใช้ตราสินค้าใดสินค้าหนึ่งมากขึ้น เนื่องจากตราสินค้าเป็นสิ่งที่ระบุถึงแหล่งผลิตของสินค้า คุณภาพของสินค้า ตลอดจนความรับผิดชอบต่างๆ จากผู้ผลิตสินค้า นอกจากนี้ เมื่อผู้ซื้อเกิดความชื่นชอบในตราสินค้าก็จะพัฒนาเป็นความผูกพันและความภักดีต่อสินค้าได้ในที่สุด ส่งผลให้ผู้ซื้อตัดสินใจซื้อสินค้านั้นได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสินค้าควรพัฒนาศักยภาพของผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม บนพื้นฐานของความต้องการที่แท้จริงของกลุ่ม
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มช่องทางการตลาดโดยกระบวนการสร้างสื่อออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าเป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
3. กลุ่มผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ มาช่วยหนุนเสริมการพัฒนาสินค้าของตนเอง
4. กลุ่มผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ควรตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองผลิตภัณฑ์และทำให้เกิดการผลักดันให้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และ/หรือการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนกระบวนการผลิตสินค้า ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการสร้างผู้ผลิตรุ่นใหม่ (Start Up) ทดแทนเพื่อทำให้มีสินค้าอย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืนให้กับท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ สายเทพ และพิชญา เพิ่มไทย. (2560). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. **วารสารวิทยาการจัดการ, 10(2)**, 1-11.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2560). **ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- ทิชากร เกสรบัว. (2556). แนวทางการพัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการส่งออกในตลาดอาเซียน. **มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, 30(2)**, 155-174.
- พาขวัญ ทองรักษ์ และคณะ. (2560). การพัฒนากระบวนการผลิตข้าวเกรียบมันเทศ สู่การผลิตเชิงพาณิชย์โดยชุมชนมีส่วนร่วม. **วารสารการวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, 9(4)**, 242-256.
- วีระพล ทองมา และคณะ. (2557). รายงานการวิจัยเรื่องเครือข่ายความร่วมมือการผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เพื่อการจัดการท่องเที่ยวตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สำนักงานจังหวัดกำแพงเพชร. (2560). **แผนพัฒนาจังหวัดกำแพงเพชร (พ.ศ. 2561 – 2564)**. วันที่สืบค้น 15 พฤษภาคม 2562 เข้าถึงได้จาก: <http://www.kamphaengphet.go.th/yuthasart/plan2561-2564/06-sec3.pdf>.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมพัฒนาชุมชน. (2546). **ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์**. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ ที เอ็น โปรดักชั่น จำกัด.
- อภิชาติ ใจอารีย์. (2559). กระบวนการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 36(1)**, 111-136.
- Duncan, T. (2002). **IMC Using Advertising & Promotion to Build Brands**. Boston: McGraw-Hill.

Keller, K.L. (2003). **Strategic brand management: Building and managing brand equity**. New Jersey: Prentice Hall.

วารสารพิกุล